

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри іноземної
філології, українознавства та
соціально-правових дисциплін
Протокол № 1 від 27 серпня 2019 р.
Зав. кафедри

 С. А. Остапенко

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«ДЕРЖАВНЕ ТА РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ»

Ступінь: бакалавр

Кількість кредитів ECTS 4

Розробник: Шульженко І.В.
доцент кафедри іноземної
філології, українознавства та
соціально-правових дисциплін,
к.ю.н., доцент

2019 – 2020 навчальний рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Вибіркова для студентів спеціальності 073 «Менеджмент»
Семестр (осінній / весняний)	осінній
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість модулів	2
Лекції, годин	30
Практичні / семінарські, годин	24
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	96
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	4
самостійної роботи студента	5,3
Вид контролю	залік

2. Мета та завдання дисципліни

Мета поетапне формування у студентів сучасного мислення та спеціальних знань у галузі управління на національному та регіональному рівнях набуття умінь та формування компетенцій необхідних для виконання функцій та реалізації повноважень органів державної влади і місцевого самоврядування

Завдання здійснення аналізу сучасних вітчизняних і зарубіжних теоретико-методичних підходів до державного управління на центральному та регіональному рівнях визначення системи державного центрального та регіонального управління та змісту її основних складових визначення та обґрунтування основних функцій державного центрального та регіонального управління формування фінансової основи державного управління обґрунтування сукупного потенціалу регіональних ресурсів як матеріальної основи державного розвитку формування теоретико методичного забезпечення формування концепції стратегії та програм економічного та соціального розвитку різних рівнів управління

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Основи теорії державного управління

Тема 2. Державна влада та державне управління

Тема 3. Державне управління в окремих сферах суспільного розвитку

Тема 4. Роль різних гілок влади у процесі державного управління

Тема 5. Державне управління на регіональному рівні

Тема 6. Система органів державної влади в Україні: конституційні основи їх функціонування, роль в управлінні

Тема 7. Центральні органи виконавчої влади в Україні

Тема 8. Регіональні органи державного управління

Тема 9. Місцеве самоврядування та його особлива роль у державному управлінні

Тема 10. Внутрішня організація та управління органу державної влади

Тема 11. Державна служба в Україні

Тема 12. Ефективність державного управління. Державний контроль у сфері виконавчої влади

Тема 13. Відносини органів публічної влади в системі управління

Тема 14. Розвиток системи державного та регіонального управління

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	у тому числі			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	срс
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретико методологічні засади державного та регіонального управління					
Тема 1. Основи теорії державного управління Предмет та завдання начальної дисципліни	12	2	2		8
Тема 2. Державна влада та державне управління	12	2	2		8
Тема 3. Державне управління в окремих сферах суспільного розвитку	12	2	2		8
Тема 4. Роль різних гілок влади у процесі державного управління	12	2	2		8
Тема 5. Державне управління на регіональному рівні	8	2	2		4
Разом за змістовим модулем 1	56	10	10	-	36
Змістовий модуль 2. Менеджмент органів державної влади					
Тема 6. Система органів державної влади в Україні конституційні основи їх функціонування роль в управлінні	12	2	2		8
Тема 7. Центральні та регіональні органи державного управління	12	2	2		8
Тема 8. Місцеве самоврядування та його роль у державному управлінні	12	2	2		8
Тема 9. Внутрішня організація та управління органів державної влади. Державна служба в Україні	12	2	2		8
Тема 10. Ефективність державного управління	12	2	2		8
Тема 11. Державний контроль у сфері виконавчої влади	12	2	2		8
Тема 12. Відносини органів публічної влади в системі державного та регіонального управління	13	4	1		8
Тема 13. Розвиток системи державного та регіонального управління	13	4	1		4
Разом за змістовим модулем 2	94	20	14	-	60
Усього годин	150	30	24	-	96

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Семінар запитань і відповідей Державне управління як системне суспільне явище суть мета системні характеристики	2
2	Семінар дискусія на тему Державна влада та державне управлінн	2
3	Семінар запитань і відповідей Державне управління в окремих сферах суспільного розвитку	2
4	Семінар дискусія Роль різних гілок влади у процесі державного управління	2
5	Семінар запитань і відповідей Державне управління на регіональному рівні	2
6	Семінар розгорнута бесіда Система органів державної влади в Україні	2
7	Семінар запитань і відповідей Центральні та регіональні органи державного управління	2
8	Семінар дискусія Місьцеве самоврядування та його особлива роль у державному управлінні	2
9	Семінар розгорнута бесіда Внутрішня організація та управління органів державної влади Державна служба в Україні	2
10	Семінар розгорнута бесіда Ефективність державного управління	2
11	Семінар дискусія Державний контроль у сфері виконавчої влади	2
12	Семінар розгорнута бесіда Відносини органів публічної влади в системі управління	1
13	Семінар дискусія Розвиток системи державного та регіонального управління	1
Всього		24

5. Індивідуальні завдання

1. Огляд періодичної і монографічної наукової літератури.
2. Підготовка рефератів доповідей статей за обраною темою
3. Добір статистичної інформації підготовка аналітичних довідок
4. Підготовка тез доповідей з метою виступу на університетських всеукраїнських та міжнародних семінарах та конференціях

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема семінарських занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи технічного аналізу			

Семінар – розгорнута бесіда. Тема 1. Державне управління як системне суспільне явище суть мета системні характеристики	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань <ul style="list-style-type: none"> • Особливість державного управління • Переваги та недоліки основних теорій державного управління 2. Самотестування 3. Підготовка до презентації доповіді	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей
Семінар дискусія Тема 2. Державна влада та державне управління	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань <ul style="list-style-type: none"> • Особливості державної влади як суб'єкту державного управління на різних рівнях • Специфіка цілей завдань державного управління Переваги та недоліки методів державного управління 2. Самотестування 3. Підготовка до дискусії на тему “Особливості переваги і недоліки федеративної та унітарної організації державного управління”	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Семінар запитань і відповідей Тема 3. Державне управління в окремих сферах суспільного розвитку	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань <ul style="list-style-type: none"> • Переваги та недоліки певних організаційно фінансових механізмів державного управління в окремих сферах суспільного розвитку України 2. Самотестування 3. Підготовка до дискусії	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Семінар-дискусія Тема 4. Роль різних гілок влади у процесі державного управління	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань <ul style="list-style-type: none"> • Роль різних гілок влади у процесі державного управління 2. Самотестування 3. Підготовка до дискусії	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Семінар запитань і відповідей Тема 5. Державне управління на регіональному рівні.	4	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань <ul style="list-style-type: none"> • Особливості державного управління на регіональному рівні. 2. Самотестування 3. Підготовка до презентації доповіді	Фронтальне та індивідуальне опитування заслуховування та обговорювання доповідей.
Разом змістовий модуль 1	36		
Змістовий модуль 2. Графічні та математичні методи технічного аналізу			
Семінар запитань і відповідей Тема 6. Система органів державної влади в Україні конституційні основи їх функціонування	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань <ul style="list-style-type: none"> • Особливість державного управління • Переваги та недоліки основних теорій державного управління 2. Самотестування 3. Підготовка до презентації доповіді	Фронтальне та індивідуальне опитування заслуховування та обговорювання доповідей.

роль в управлінні			
Семінар запитань і відповідей Тема 7. Центральні та регіональні органи державного управління	8	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань</p> <ul style="list-style-type: none"> • Співвідношення централізації та децентралізації в структурній організації державного управління <p>2. Самотестування</p> <p>3. Підготовка до понятійного диктанту</p>	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Семінар-дискусія Тема 8. Місцеве самоврядування та його особлива роль у державному управлінні	8	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань</p> <ul style="list-style-type: none"> • Повноваження Міністерств України Статус та функції державних комітетів державні служби центральних органів виконавчої влади • Компетенції та функції територіальних органів центральних органів виконавчої влади <p>2. Самотестування</p>	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Семінар розгорнута бесіда Тема 9. Внутрішня організація та управління органів державної влади Державна служба в Україні	8	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань</p> <ul style="list-style-type: none"> • Історичний аспект та конституційно правові засади місцевого самоврядування в Україні • Державна політика у сфері місцевого самоврядування • Сучасна система місцевого самоврядування в Україні • Територіальна громада • Представницькі органи місцевого самоврядування • Виконавчі органи місцевого самоврядування • Посадові особи місцевого самоврядування • Асоціації та інші форми добровільного об'єднання органів місцевого самоврядування • Особливості здійснення самоврядування в містах Києві та Севастополі. • Всесвітня Декларація місцевого самоврядування • Європейська Хартія місцевого самоврядування та проблеми функціонування інституту місцевого самоврядування в Україні. <p>2. Самотестування.</p> <p>3. Підготовка до обговорення: Громадянин та громадянство у глобалізаційних процесах</p>	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Семінар розгорнута бесіда Тема 10. Ефективність державного управління	8	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань</p> <ul style="list-style-type: none"> • Організація як процес і функція державного управління • Функціональний аналіз та контролінг діяльності органу державної влади • Інформаційне та комунікаційне забезпечення внутрішньої організації органу державної влади 	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань, перевірка зібраної інформації

		<p>Підготовка та прийняття управлінських рішень в органах виконавчої влади</p> <ul style="list-style-type: none"> • Роль та місце керівника в управлінні органами виконавчої влади. • Сутність лідерства в державному управлінні. Забезпечення законності в державному управлінні. • Специфіка юридичної відповідальності в державному управлінні <p>2. Самотестування 3. Ознайомлення з методами генерування управлінських рішень мозковий штурм; анкетування; метод Делфі та інші</p>	
<p>Семінар розгорнута бесіда Тема 11. Внутрішня організація та управління органів державної влади Державна служба в Україні</p>	8	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань</p> <ul style="list-style-type: none"> • Система правових актів про державну службу та правовий статус державних службовців Класифікація посад державних службовців Проходження державної служби та управління державною службою • Державна кадрова політика • Атестація державних службовців • Етика поведінки державних службовців <p>2. Самотестування 3. Підготовка до дискусії “Етика державного службовця”</p>	<p>Тестування, розв’язання практичних завдань заслуховування та обговорювання доповідей.</p>
<p>Семінар розгорнута бесіда Тема 12. Відносини органів публічної влади в системі управління</p>	8	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань</p> <ul style="list-style-type: none"> • Загальна соціальна ефективність державного управління • Ефективність діяльності управлінських органів і посадових осіб. • Економічна оцінка ефективності функціонування органу державної влади Демократичні процедури визначення ефективності державного управління <p>2. Самотестування</p>	<p>Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв’язання практичних завдань, перевірка зібраної інформації</p>
<p>Семінар-дискусія Тема 13. Розвиток системи державного та регіонального управління</p>	4	<p>1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Числа Фібоначчі - математична основа теорії хвиль; логарифмічна спіраль; • коефіцієнти Фібоначчі і відсоткові відносини довжини корекції; часові орієнтири на основі чисел Фібоначчі; числа Фібоначчі у вивченні циклів. <p>2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.</p>	<p>Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант</p>
Разом змістовий модуль 2	60		
Разом	96		

7. Матриця зв'язку між дисципліною/ змістовим модулем, результатами навчання та компетентностями

Результати навчання	Компетентності										
	Загальні					Предметно-спеціальні					
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	6
1. Знати теоретико методологічні засади формування загальнодержавної та регіональної економічної політики							+				
2. Знання ключових інструментів графічного аналізу - рівнів підтримки і опору, ліній тренду, ліній каналу, імпульс та корекція								+			
3. Знати закономірності управління на державному та регіональному рівнях особливості державного управління в різних сферах суспільного розвитку та на різних рівнях							+				
4. Володіти методичними та організаційними основами управління розвитком країни										+	
6. Знати внутрішню організацію функції та повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування законодавчі та нормативно правові засади діяльності центральних та регіональних органів державної влади та органів місцевого самоврядування							+				
7. Формувати напрями вдосконалення управління національним та регіональним розвитком											
8. Вміти прогнозувати наслідки та аналізувати зміст державної політики у різних сферах суспільного життя								+			
9. Визначати стратегічні та поточні цілі державного управління з урахуванням вимог сучасних проблем розвитку країни регіону та окремих підприємств у							+				
10. Приймати рішення щодо вибору найбільш доцільних методів та інструментів державного управління використання яких дозволило б з найменшими витратами часу та інших ресурсів досягнути поставлених цілей									+		
11. Визначати ефективність мір державного управління							+				
12. Досліджувати накопичений світовий досвід в області державного управління							+				

8. Методи викладання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, самостійно опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

9. Методи оцінювання

Залік.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення заліку за результатами складання змістових модулів 50 балів перший модуль та 50 балів другий модуль, разом 100 балів.

Оцінювання студентів протягом семестру

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					Сума балів
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання, задачі	Обговорення теоретичних питань теми	Індиві- дуальне завдання	ПМК	
Змістовий модуль 1						
Тема 1						
Тема 2						
Тема 3	5	5				
Тема 4	5	5				
Тема 5	5	5				
Разом змістовий модуль 1	15	15			20	50
Змістовий модуль 2						
Тема 6	2	3				
Тема 7			2			
Тема 8	2	3				
Тема 9			2			
Тема 10	2	3				
Тема 11			2			
Тема 12	2	3				
Тема 13			2			
Разом змістовий модуль 2	10	12	8		20	50
Разом						100

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

11. Методичне забезпечення

1. Електронний конспект лекцій.
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Індивідуальні завдання.
4. Навчальна та наукова література, нормативні документи.

Рекомендована література

Основна

1. Державне управління в Україні : навч. посібн. / за заг. ред. Б. Авер'янова. – К. : 1999. – 432 с.
2. Дідківська Л. І. Державне регулювання економіки / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. – К. : Знання, 2007. – 214 с.
3. Малиновський В. Я. Державне управління : навч. посібн.
4. В. Я. Малиновський. – Вид. 2-ге, доп. та перероб. – К. : Атіка, 2003. – 576 с.
5. Мельник А. Ф. Державне управління : навч. посібн. / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський. – К. : "Знання", 2004. – 175 с.
6. Оболенський О. Ю. Державна служба : підручник / О. Ю. Оболенський. – К. : КНЕУ, 2006. – 472 с.
7. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від 22.07.1998 р., № 810 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 21. – С. 32.
8. Чистов С. М. Державне регулювання економіки : навч. посібн.
9. С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко. – К.: КНЕУ, 2000. – 316 с.

Допоміжна

10. Бакуменко В. Д. Теоретичні та організаційні засади державного управління : навч. посібн. / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній. – К. : Міленіум, 2003. – 256 с.
11. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики : монографія / В. Д. Бакуменко ; редкол. : В. М. Князєв, П. І. Надолішній, М. І. Мельник та ін. – К. : Вид. УАДУ, 2000. – 328 с.
12. Гаєвський Б. Культура державного управління: організаційний аспект : монографія / Б. Гаєвський, В. Ребкало. – К. : Вид. УАДУ, 1998. – 144 с.

13. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація: монографія / відп. ред. Н. Р. Нижник ; кіл. авт. : В. Б. Авер'янов, І. А. Грицяк, С. Д. Дубенко та ін. – К. : Вид. УАДУ, 1997. – 448 с.
14. Державне управління в умовах адміністративної реформи в Україні : наук. вид. / за заг. ред. Н. Р. Нижник, О. Д. Крупчан ; кіл. авт. : С. Д. Дубенко, В. І. Мельниченко, Н. Г. Плахотнюк та ін. – К. : Вид. дім "Ін Юре", 2002. – 95 с.
15. Державне управління: теорія і практика : монографія / за заг. ред. В. Б. Авер'янова ; кіл. авт. : В. Б. Авер'янов, В. М. Шаповал, Н. Р. Нижник та ін. – К. : Юрінком-Інтер, 1998. – 431 с.
16. Державне управління: філософські, світоглядні та методологічні проблеми : монографія / за ред. В. М. Князева ; кіл. авт. : В. М. Князев, І. Ф. Надольний, М. І. Мельник та ін. – К. : Вид. НАДУ : Міленіум, 2003. – 320 с.
17. Органи державної влади в Україні: структура, функції та перспективи розвитку : навч. посібн. / кіл. авт. : Н. Р. Нижник, С. Д. Дубенко, Н. Г. Плахотнюк та ін ; за заг. ред. Н. Р. Нижник. – К. ; Івано-Франківськ :ЗАТ "Нічлава", 2003. – 288 с.
18. Тимцуник В. І. Реформування системи влади та державного управління в УРСР (1953 – 1964 рр.) : монографія / В. І. Тимцуник ; наук. ред. Н. Р. Нижник. – К. : Вид. НАДУ, 2003. – 400 с. – Бібліогр. : с. 335–398 (877 назв).
19. Василевська Т. Е. Етика в державному управлінні: (опор. конспект дистанц. курсу) : навч. посібн. / Т. Е. Василевська. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 60 с.
20. Войтович Р. В. Ідеологія, технологія та стиль у державному управлінні : навч.-метод. посібн. / Р. В. Войтович. – К. : Вид. НАДУ, 2003. – 192 с.
21. Киричук В. В. Історія державного управління в Україні : навч. посібн. В. В. Киричук, В. І. Тимцуник. – К. : Вид. УАДУ, 2001. – 244 с.
22. Органи державної влади в Україні: структура, функції та перспективи розвитку : ннавч. посібн. / кіл. авт. : Н. Р. Нижник, С. Д. Дубенко, Н. Г. Плахотнюк та ін. ; за заг. ред. Н. Р. Нижник. – К. ; Івано-Франківськ :ЗАТ "Нічлава", 2003. – 288 с.
23. Уткин Э. А. Государственное и региональное управление : учебн. пособ. / Э. А. Уткин, А. Ф. Денисов. – "ИКФ "ЭКМОС", Москва, 2002. – 256 с.
24. Фетисов Г. Г. Региональная экономика и управление : учебник Г. Г. Фетисов, В. П. Орешин. – М. : "Инфра-М", 2006. – 416 с.

Інформаційні ресурси

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (редакція від 01.10.2011р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (редакція від 02.10.2011р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Державне управління: теорія та практика. Засновник Національна академія державного управління при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/>.
4. Державний комітет статистики. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

5. Державна програма економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основні напрями розвитку на 2013 і 2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>.
6. Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com>.
7. Європейська хартія місцевого самоврядування (укр/рос) від 15.10.1985 (редакція від 16.11.2009 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (редакція від 04.02.2011р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (редакція від 11.10.2011р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Про всеукраїнський та місцеві референдуми : Закон України від 03.07.1991 № 1286-XII (редакція від 01.01.2011 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 586-XIV (редакція від 19.05.2011 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
12. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР (редакція від 07.08.2011р.) [Електронний ре-сурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
13. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Указ Президента України від 09.12.2010 № 1085/2010 (редакція від 23.07.2011р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
14. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування : Закон України від 15.07.1997 № 452/97-ВР (редакція від 15.07.1997р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
15. Про Стратегію реформування системи державної служби в Україні : Указ Президента України від 14.04.2000 № 599/2000 (редакція від 14.04.2000р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
16. Радник. Український юридичний портал. – Режим доступу : <http://radnuk.info/pidrychnuku/derj-ypr>.
17. Русский гуманитарный интернет-университет. – Режим доступа : <http://www.i-u.ru/biblio>.
18. Сервер Верховної Ради України. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
19. Территориальное управление: государственное, региональное, муниципальное [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vasilievaa.narod.ru/>.
20. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.